

Àngel Olivé

RECORD DE TERESA BASORA SUGRANYES

RESUM

Evocació personal del singular tarannà de Teresa Basora i del seu pas, intens i constant, al capdavant de la primera entitat cultural vilanovina i penedesenca.

ABSTRACT

Personal recall of Teresa Basora's noteworthy willingness and of her intense and persevering leadership at the forefront of the major cultural organisation in Vilanova and the Penedès Region.

Què puc dir jo que no se sàpiga ja prou bé de qui fou digna i diligent directora de la Biblioteca Museu Balaguer?

Explicaré algun fet anecdòtic i vivencial de primera mà per la relació personal més directa.

ELEGÀNCIA

Era molt presumida i anava ben posada. Vestia bé.

Un dia per raó de la feina ens trobàrem a Barcelona. En passar pel passeig de Gràcia, davant de l'acreditada botiga de roba Santa Eulàlia, m'invità a entrar-hi. Es va comprar una tela de teixit per fer-se un vestit. De veritat que la mostra era ben bonica, d'un bon to, de fina qualitat i cara. El sou l'hi permetia, ja que vivia sola a Vilanova, al segon pis de la casa Santa Teresa, pel qual no havia de pagar lloguer ni les despeses domèstiques generals, pròpies de la llar.

AMABILITAT

Tenia un tracte dolç, humà i afable. Era molt atenta en tot moment mentre que no se la contradís gaire i respectés la seva ferma posició. S'adaptava a les altres persones si no s'alteraven els seus justificats principis, propis de la seva forta personalitat i la independència que mantenia habitualment.

Era bastant reglamentarista i exigent amb ella mateixa, tal com corresponia a la seva responsabilitat. Pel lloc de funcionària que ocupava no li permetia una ductilitat fàcil.

Atenia el tràmit pertinent, sempre que no es vulnerés l'ordre preestablert.

TRACTE DELS ANIMALS DOMÈSTICS

Tenia un gos i un gat que li feien bona companyia. Eren uns guardians amatents i lleials, sobretot el gos, que li era molt fidel, obedient i servidor.

No permetia de ningú qualsevol intent de tocar algun objecte sense la presència de la seva mestressa, ja que ho custodiava tot gelosament.

Això ho vaig poder comprovar quan, un dia de santa Teresa, la meva esposa i jo la vàrem anar a felicitar amb motiu de la seva onomàstica.

Tot d'una, mentre la Teresa es va posar al telèfon, em vaig atrevir a posar-me vi junt amb les pastes que ens va obsequiar. El gos no va permetre que jo fes aquesta acció. Em va amenaçar. Potser va considerar que no tenia el permís oportú o bé em va voler advertir que era una falta de cortesia per part meva.

ESPANYOLISME

Era catalana però se sentia espanyola.

No hi ha res a dir quan no passa de la qüestió personal i no s'aplica a la institucional.

L'onze de setembre de 1978, quan encara no era festa nacional, succeí un fet lamentable.

Al balcó de la Biblioteca de la plaça de la Vila que dóna al carrer de Sant Gervasi hi havia hissada, al pal, la bandera espanyola.

Va passar pel carrer un petit grup de joves de l'Assemblea de Catalunya que en veure-la van dir que si no es retirava, la cremarien.

Per raó de ser, també, la seu del Centre d'Estudis, a més de la biblioteca pública, en qualitat de president vaig dir a la directora responsable de la biblioteca que no es tractava d'esbrinar qui havia ordenat posar la bandera, però que immediatament fos retirada, puig que es podria considerar una provocació en una data tan significativa i de trist record per al nostre país. Va dir que s'havia posat perquè a l'Ajuntament també hi era. Tot seguit es va retirar la bandera que va originar la polèmica. Eren uns moments delicats.

EL RETORN DE LA CATALANITAT DEL NOM DE LA CIUTAT

Quan l'Ajuntament va decidir demanar tornar a dir-se'n Vilanova, en català, la Teresa era de l'opinió que la decisió de la toponímia dels pobles corresponia a la Generalitat, tal com es va fer durant el temps de la República dels anys 1930.

Més aviat, penso jo, que el criteri l'hauria d'establir l'Institut d'Estudis Catalans, que és a qui correspon emetre l'informe lingüístic i històric.

LA COMISSIÓ PROMONUMENT MACIÀ

La Teresa va pertànyer a la primera Comissió que es va constituir l'any 1977.

En el segon projecte de l'escultor Josep Maria Subirachs, que fou el definitiu, de l'any 1980, inaugurat el 1983, va declinar formar-ne part. Es va donar de baixa.

Es veu que la figura de Francesc Macià, exmilitar, li relliscava i en va fugir, no diré esporguïda, però, pel que es dedueix, en va voler restar al marge per no quedar-ne esquitxada.

És l'únic cas, que jo sàpiga, que se'n va desentendre.

RELACIONS INSTITUCIONALS I PERSONALS

Tenia tan prestigi personal i era coneguda a les més altes instàncies que l'inversemblant se li feia propici.

Al Centre d'Estudis Balaguerià preparàvem una exposició commemorativa del centenari del naixement del pintor vilanoví Iu Pascual Rodes, que des del 1914 fou director de l'Escola d'Arts i Oficis d'Olot, la qual va enaltir, i que el 1934, quan la Generalitat establí l'Escola Superior de Paisatge d'Olot, en va ser el primer director, de la qual havia estat un dels promotors.

A més de l'obra pictòrica, es va presentar un llibre biogràfic escrit pel seu cunyat, Alexandre Cuèllar Bassols.

Feien llista dels col·leccionistes que posseïen quadres d'en Iu. Ens assabentàrem que el Museu de Montserrat en tenia. Ens conformàvem amb dues teles de petit format.

La Teresa va trucar, davant meu, a un destacat monjo de la comunitat benedictina. Va ser concedit el préstec temporal i que ho podíem anar a buscar directament, prèvia identificació. El tracte era personal, de total confiança i d'amical compromís.

Jo mateix, en qualitat de president del Centre d'Estudis, responsable de la mostra, vaig

anar, acompanyat per la meua esposa Maria Rosa, a buscar el que sense cap protocol ens deixaven els monjos, gràcies a la intervenció de la Teresa.

Em va atendre el director del museu montserratí, dient-me que al cap d'una hora, abans de tancar el Museu, que hi tornés que ho tindria preparat.

Vaig aprofitar per veure el bon amic i companys tarragoní el germà Joan Rion, exprofessor de l'Escola d'Enginyeria de Vilanova, que es trobava al punt d'acolliment. A tres quarts de sis es va presentar el director a aquest punt, amb els dos quadres sota el braç i l'escrit que havia preparat, que vaig signar, conforme m'emportava temporalment els dos paisatges de les terres olotines. He de dir que viatjava amb un cotxe petit, un Renault R5. El comentari d'en Joan Rion va ser aquest: "Així de fàcil, per les bones, sense més, t'enduus aquests dos quadres, sense assegurança ni cap altre requisit que el compromís personal?" Ell no sabia que al darrere hi havia la mediàtica Teresa amb tota la seva poderosa gestió.

Vaig tornar els dos quadres pel mateix conducte directe i personal, comptant amb la protecció benefactora de la Teresa.

LA CATALOGACIÓ DE LA BIBLIOTECA BALAGUER

Dintre dels actes commemoratius del centenari de l'arribada del tren a Vilanova i la Geltrú es va preparar una gran exposició de material a la immensa sala principal de pintura del Museu Balaguer, que es va inaugurar el 13 de desembre de 1981.

Pràcticament la vam muntar tots dos, la Teresa i jo mateix, ajudats, naturalment, pel poc personal del qual disposava la Fundació i la brigada municipal. Es van moure moltes vitrines planes i verticals. Amb les seves bones relacions amb l'Ajuntament, va aconseguir el gran retrat pintura de Francesc Gumà i Ferran ubicat a la sala de plens, que al fons del recinte presidia la monumental mostra. A més de molta i interessant documentació aplegada en relació amb el ferrocarril i al voltant d'aquest esdeveniment tant del primer moment com posterior, la família Gumà va cedir temporalment els estris que conserven amb tant d'estima, com són la piqueta i el tinter d'escriptori, tots ells de plata.

Moltes altres persones i arxius van col·laborar aportant-hi peces valuoses, com el mateix Frederic Travé. Recordo que amb l'amic Oriol Pi vaig anar a casa del seu oncle, a la rambla de la Pau, per demanar-li que ens deixés el model de guix del medalló de Pau Soler Morell, que junt amb altres efigies, com la del Víctor Balaguer que té la institució balagueriana, i que van fer servir per a la construcció dels plafons del monument dedicat al ferrocarril de la plaça d'Eduard Maristany.

El que més m'interessa destacar d'aquella commemoració és que vaig demanar amb insistència a la Teresa que em localitzés els 12 exemplars de *Lo carril de Vilanova* que va publicar Josep Verdú en ocasió d'anar-se construint el ferrocarril.

Em va dir que no constava catalogat.

Ella mateixa havia dit moltes vegades que s'havia interessat més en la vessant museística i no tant la bibliogràfica, que estava bastant descuidada.

Vaig requerir-li sovint que havia d'aparèixer aquesta col·lecció car intuïa que havia de ser-hi perquè a la Biblioteca s'hi dipositaven totes les edicions vilanovines.

Anava passant el temps i jo persistia en el rastreig pels racons més insospitats de l'edifici. Jo tenia la dèria que havia d'aparèixer aquest diari satíric de periodicitat mensual.

Ho recordo com si fos ara. Un bon dia, la Teresa, exultant, em notificà, amb la natural alegria i tota cofoia, que per fi havien aparegut els 12 exemplars en un magatzem mal endegat situat en una planta superior i que ella mateixa personalment havia intervingut en la recerca física, però que el número 1 estava malmès, i que el va fer restaurar impecablement en un taller d'un centre de Barcelona.

Van arribar a temps a reeditar, en facsímil, aquest primer exemplar, una veritable joia gràfica.

Se'n van imprimir una gran quantitat perquè n'hi hagués per a tothom que el volgués tenir o bé adquirir-lo junt amb altres reproduccions com ara el referent al gravat del monument dedicat al ferrocarril de la plaça de l'estació que va publicar la *Revista Il·lustrada Hispanoamericana* amb el text descriptiu tant del monument com del viatge del tren inaugural de Barcelona a Vilanova realitzat el 29 de desembre de 1881 que va redactar l'escriptor José Zorrilla, convidat com tants d'altres personatges com, per exemple, el coronel Macià i autoritats del país.

En el paquet de publicacions fetes pel Centre d'Estudis Balaguerià s'incloïa també el fulletó traduït al català de *Temps de gare* juntament amb els dibuixos de *Les Quatre Estacions* dins una carpeta en la portada de la qual hi havia feta al carbó una locomotora de l'època inaugural i una postal de l'aiguada de la nostra estació, tot de la mà del volgut artista vilanoví Pau Roig Estradé, de tan bo i permanent record, generós col·laborador d'aquella memorable celebració.

COS FACULTATIU DE CARÀCTER ESTATAL

Pertanyia, des que va guanyar la plaça per oposicions, al "Cuerpo Facultativo de Archiveros, Bibliotecarios y Arqueólogos" d'àmbit estatal.

Ja li devia anar bé ser-ne, o potser ho preferia, ja que sé de bona tinta que es va resistir a què la seva plaça fos traspassada a la Generalitat.

No sé si per la qüestió del sou o pel prestigi o per l'esperit de COS que es creia que la protegia més o perquè aquest era el criteri de les companyes de Barcelona o de Catalunya amb les quals mantenia un estret contacte, o bé, tot ho hem de dir, perquè estava acostumada a la bona entesa amb l'Administració Central de Madrid, on sovintejava anant fent viatges en nom propi o en representació.

ESTUDIOSA COMARCAL

En l'Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos celebrada al Prat de Llobregat, ella i jo, tots dos conjuntament, vàrem presentar una comunicació que amb autoritat i ple coneixement del tema tractat va defensar encertadament.

Al migdia, després de la jornada de les ponències del matí, ens va ajudar, com jo mateix vaig fer, a preparar una gegant paella d'arròs per a tot el col·lectiu assembleista.

La seva afeció als estudis locals i comarcals i el seu domini li va valer perquè els fundadors de l'Institut d'Estudis Penedesencs, l'any 1977, l'escollissin primera presidenta, que tan bon record ha deixat en els tretze anys que el va comandar.

També s'ha de dir que durant un llarg període de temps va formar part de la Comissió de l'Obra Social de Caixa Penedès, que tan bé va informar de les nostres entitats properes.

L'ESTREBADA

Era un capvespre. Tots dos sortíem de la Biblioteca de la plaça de la Vila i baixàvem pel carrer dels Escolapis.

En arribar al carrer de Tetuan ens acomiadàrem per anar cadascú al nostre domicili. Ella cap al carrer de la Llibertat, jo vers la rambla Principal.

Passada una estona em va trucar a casa per dir-me que li havien estirat la bossa i que m'havia cridat. Jo no la vaig sentir.

L'endemà, a primera hora, la vaig acompanyar a la Comissaria de Policia a fer la denúncia.

Va recuperar la documentació, però no els diners. La bossa aparegué abandonada a la rasa del Miquelet.

Segons em va explicar, l'estrebada la va fer caure al terra del carrer, a la vorera. Només va patir uns lleugers cops, uns blaus sense conseqüències greus.